

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

С.Г. Жуйков, аспірант

Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

У статті розглянуто теоретичні засади інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками України; визначено сутність, принципи, види інвестиційного кредитування, розкрито проблематику інвестиційного кредитування в сучасних умовах.

В данной статье рассмотрены теоретические аспекты инвестиционного кредитования сельскохозяйственных предприятий коммерческими банками Украины; определены суть, основные принципы и виды инвестиционного кредитования.

На півкроку до вступу нашої держави до Світової організації торгівлі нагальною є проблема забезпечення конкурентоздатності вітчизняного сільгоспвиробника. Адже, умови, в яких може опинитися агропромисловий комплекс, потребують підвищених вимог до суб'єктів господарювання для забезпечення необхідного рівня кінцевого продукту — товару.

Світовий досвід свідчить, що для країн-новачків у СОТ запорукою розвитку господарства є залучення й ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Різні аспекти проблеми інвестування висвітлено в працях відомих українських вчених-економістів: І.О.Бланка, Б.В.Губського, В.В.Корнеєва, Б.Л.Луцїва, О.В.Дзюблюка, М.Л.Лапішко, А.А.Пересади, Т.В.Майорової, М.І.Савлука, А.М.Мороза, Д.Г.Лук'яненка, С.В.Науменкової, В.Д.Лагутїна тощо. Серед російських вчених варто виокремити праці В.В.Ковальова, І.В.Лїпсица, Я.С.Мелкумова, І.І.Мазура, В.Д.Шапіро, Н.Г.Ольдерогге та інших. Вагомий внесок у розробку цієї тематики зробили такі зарубіжні економісти як Й.Шумпетер, Р.Кїнг, Р.Левайн, Д..Фернадеза, А.Галетовїц та інші.

В данїй статті розглянуто теоретичні засади інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств України комерцій-

Вїсник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 3, т.1, 2007

ними банками як одного з найефективніших видів залучення інвестиційних ресурсів в аграрну сферу на даному етапі розвитку економіки держави.

Історично склалося, що однією з найважливіших економічних категорій є кредитування, що відображає реальні економічні зв'язки в сучасному суспільному житті. За його допомогою прискорюється процес обігу капіталу на макро- і мікроекономічному рівні. Однією з головних форм кредитування є інвестиційний кредит, який, опосередковуючи всі стадії відтворювального процесу, сприяє досягненню найвищої рентабельності виробництва і прибутковості капіталу.

Нагальна потреба в інвестиційному кредитуванні перш за все пов'язана з об'єктивною розбіжністю у часі руху матеріальних активів і грошових потоків, що виникає в відтворювальному процесі національного продукту [1]. Необхідність в інвестиційному кредиті виникає через різницю у величині і термінах повернення капіталу, задіяного у виробничому процесі, а також у зв'язку із необхідністю разового вливання великих грошових коштів для розширення виробничого процесу.

За даними Держкомстату, спостерігається аналогічна тенденція зниження питомої ваги валової доданої вартості сільського господарства — з 25,5% у 1990 р. до 11,9% у 2006 р.

Погіршуються результати фінансово-господарської діяльності аграрних підприємств: частка збиткових сільськогосподарських підприємств знизилась з 0,4% у 1990 р. до 55% у 2004-2006 рр. Як наслідок, загальмувався відтворювальний процес: вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств з року в рік зменшується [2].

За розрахунками науковців Інституту аграрної економіки УААН, в 2005 р. потреба в основних засобах аграрного сектору оцінювалась в 540 млрд. грн., з них на оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств на рівні забезпечення технологічної потреби необхідно 150-200 млрд. грн. [3].

Одним зі шляхів подолання кризи в аграрному секторі через оновлення, модернізацію, реструктуризацію виробництва може слугувати саме інвестиційне кредитування.

Інвестиційний кредит — це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу фінансування інвестиційних заходів на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотка. Ці відносини характеризуються рухом вартості від кредитора до позичальника та в протилежному напрямку.

Можливість інвестиційного кредиту формується разом із виникненням тимчасово вільних грошових коштів. У сучасній економіці ефективно довгострокове фінансування у формі інвестиційного кредиту тісно пов'язане з налагодженою системою функціонування кредитних інститутів. Кредитні установи організовують і обслуговують рух позичкового капіталу, забезпечують його залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті сфери народного господарства, де виникає дефіцит коштів.

На даний час не існує одностайної думки науковців щодо визначення інвестиційного кредитування. Аналізуючи найбільш відомі тлумачення, можна визначити, що інвестиційне кредитування — це надання позики на розширення вже існуючого бізнесу, наприклад, закупівлю техніки, відновлення основних засобів, нового тваринного комплексу й т.д. Джерелом погашення кредиту в цьому випадку будуть всі доходи від господарської й фінансової діяльності компанії-позичальника, у тому числі доходи, отримані в результаті залучення кредиту.

Специфічною складовою інвестиційного кредитування є його інвестиційний характер, тобто:

- при фінансуванні оцінюється, насамперед, інвестиційний проєкт, а не позичальник. Кредитор повинен, перш за все, провести детальний техніко-економічний аналіз обґрунтування інвестиційного заходу;
- відсоток з інвестиційного кредиту не повинен перевищувати рівень доходності інвестиційного проєкту;
- строк інвестиційного кредиту залежить від строку окупності інвестицій;
- інвестиційна позичка може бути видана з пільговим терміном відшкодування, впродовж якого сплачуються лише відсотки за кредит, а основна сума відшкодовується у наступні періоди часу.

Об'єктами інвестиційного кредитування є:

- об'єкти виробничого призначення;
- об'єкти невиробничого призначення;
- будови;
- черги будівництва;
- об'єкти;
- нове будівництво;
- розширення діючих підприємств;
- реконструкція діючих підприємств;
- технічне переозброєння діючих підприємств.

Більшість інвестиційних кредитів належать до категорії кредитів на конкретні інвестиційні потреби, або ж до категорії кредитів галузевого чи секторального значення.

Процес інвестиційного кредитування базується на основних принципах банківського кредитування: строковість, цільовий характер, платність і забезпеченість.

Виділяють також особливі принципи, якими керуються при інвестиційному кредитуванні:

- обґрунтування життєдіяльності об'єкта кредитування;
- участь у реалізації проекту професіоналів;
- облік і розподіл ризиків проекту;
- правова оцінка.

Інвестиційні кредити можна класифікувати за різними ознаками. Але, на наш погляд, запропонована нижче класифікація найкраще характеризує саме інвестиційний банківський кредит.

Строкові кредити підприємцям призначаються для фінансування довго- та середньострокових інвестицій, таких як купівля обладнання або будівництво споруд строком більше одного року. Як правило, позичальник звертається за великим кредитом, виходячи з кошторису на проект, а потім зобов'язується його погасити серіями платежів.

Револьверне кредитування, або кредитна лінія, дозволяє фірмі-позичальнику запозичити кошти в межах визначеного ліміту та проводити у разі необхідності повторне запозичення в межах строку дії кредитної лінії, при цьому погашена частина кредиту не збільшує вільний ліміт кредитування.

Овердрафт на кредитування рахунку — для сплати платіжних документів клієнтів, які знаходяться на розрахунково-касовому обслуговуванні, при відсутності або недостатці коштів на їх банківських рахунках, які мають постійний значний рух по рахункам, безсумнівну репутацію і стійкий фінансовий стан. Кредитування рахунку здійснюється шляхом зарахування коштів на рахунок позичальника у рамках відкритого ліміту овердрафту.

Зараз комерційними банками застосовується ще одна форма кредитування капітальних вкладень. Це — надання коштів клієнтам для реалізації ними довгострокових широкомасштабних проектів шляхом повного викупу емітованих облігацій. Така операція має назву адеррайтинг. Вона має широке розповсюдження в діяльності спеціалізованих інвестиційних банків за кордоном.

Упровадження андеррайтингу в комерційних банках сприяє розширенню інвестиційних операцій, розвитку ринку цінних паперів в Україні [4].

Проаналізувавши теоретичні засади інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками, можна зазначити, що на даному етапі трансформації економіки України цей вид кредитування є одним з головних рушійних сил активізації інвестиційного процесу в аграрному секторі. Інвестиційне кредитування як інтегрована категорія є важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва в аграрному секторі. Опосередковуючи всі стадії відтворювального процесу, інвестиційне кредитування сприятиме досягненню більшої рентабельності і прибутковості капіталу, чого вкрай потребують українські сільгоспвиробники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. Навчальний посібник. — К.: "Центр навчальної літератури", 2004. — С. 273.
2. Статистичний щорічник України за 2006. — К.: Держкомстат України.
3. Білоусько Я.К., Питулько В.О., Товстопят В.Л. Державна підтримка техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва //Економіка АПК. — 2005. — № 5. — С. 31-32.
4. А.А. Пересада, Т.В. Майорова. Інвестиційне кредитування: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 19-22.
5. Луців Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій. — Тернопіль: Економічна думка, Карт-Бланш, 2001.